

4517.13
К-49

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ УКРАЇНИ**

Кличко Віталій Володимирович

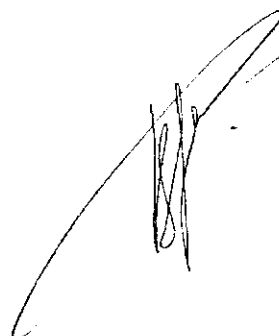
УДК 796. 071.5

**МЕТОДИКА ВИЗНАЧЕННЯ ЗДІБНОСТЕЙ БОКСЕРІВ У
СИСТЕМІ БАГАТОЕТАПНОГО СПОРТИВНОГО ВІДБОРУ**

24. 00. 01 – Олімпійський і професійний спорт

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата наук
з фізичного виховання і спорту

Київ – 2000

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано у Національному університеті фізичного виховання і спорту України, Державний комітет України з фізичної культури і спорту.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор ВОЛКОВ Леонід Вікторович, Переяслав-Хмельницький державний педагогічний інститут ім. Г.С. Сковороди, завідувач кафедри теорії та методики фізичного виховання

Науковий консультант: кандидат педагогічних наук, доцент САВЧИН Мирон Петрович, Львівський державний інститут фізичної культури, доцент кафедри фехтування, боксу та східних єдиноборств

Офіційні опоненти: доктор біологічних наук, професор ФІЛІППОВ Михайло Михайлович, Національний медичний університет ім. О.О. Богомольця, завідувач кафедри фізичного виховання і здоров'я;
доктор педагогічних наук, доцент САХНОВСЬКИЙ Костянтин Павлович, Державний науково-дослідний інститут фізичної культури і спорту, завідувач лабораторії програмування процесу підготовки спортсменів

Провідна установа: Інститут проблем виховання АПН України, м. Київ

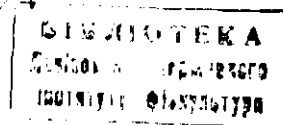
Захист відбудеться « 28 » лютого 2000 р. о 14 год 30 хв на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.829.01 у Національному університеті фізичного виховання і спорту України (03680, м. Київ, вул. Фізкультури, 1).

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Національного університету фізичного виховання і спорту України (03680, м. Київ, вул. Фізкультури, 1).

Автореферат розіслано « 25 » серпня 2000 р.

Вчений секретар спеціалізованої вченої ради,
доктор педагогічних наук

В. П. Смульський

Загальна характеристика роботи

Актуальність. Удосконалення системи багатоступінцевого спортивного відбору в різних видах спорту ґрунтується на методологічних і теоретичних положеннях, що відображено у наукових працях Н.Ж. Булгакової (1987), Л.В. Волкова (1997); В.М. Волкова, В.П. Філіна (1983); В.О. Запорожанова (1993); В.М. Платонова (1997); К.П. Сахновського (1997); В.Б. Шварца, С.В. Хрущова (1984) та інших вітчизняних учених. Певних успіхів у розробці даної проблеми досягли зарубіжні дослідники R. Arnot, C. Gaines (1991); P.-O. Astrand (1992); H. Sozanski (1997); M. Turek (1996) та інші.

Розроблені основи теорії спортивного відбору відображено у практичних рекомендаціях з легкої атлетики В.Г. Алабіна (1994); Л.В. Волкова (1993), П.З. Сіріса та інших (1983); Ю.Г. Травіна та інших (1980); з плавання Н.Ж. Булгакової (1977); Т.С. Тимакової (1985); К.П. Сахновського (1990); зі спортивних ігор М.С. Бриля (1989), Ю.Д. Железняка (1981); П.В. Осташева (1982); з боротьби Г.С. Туманяна (1984) та з інших видів спорту.

Певних успіхів досягнуто у розробці методів і критеріїв спортивного відбору у боксі.

Вивчення структури спортивних здібностей боксерів дало змогу визначитися щодо інформативної значущості параметрів (І.П. Дехтярьов, В.Н. Остєєнов, М.П. Савчин, 1981 та ін.), організації етапів спортивного відбору (Ю.М. Зотов, 1983; Г. Шатков, А. Ширяєв, 1982), особливостей формування деяких компонентів структури здібностей боксерів (Х.А. Абдель, 1986; А.Н. Качурін, 1976 та ін.).

Більшість досліджень у боксі присвячені засобам і методам визначення спортивних здібностей на етапі вищих спортивних досягнень і мають малу інформативну значущість для інших етапів підготовки.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана на основі зведеного плану НДР Міністерства України у справах молоді і спорту (1991–1995 рр.) за темою 1.2.1 «Наукове обґрунтування структури і змісту багаторічної спортивної підготовки», № 0196U010518; зведеного плану НДР у галузі фізичної культури і спорту на 1998–2000 рр.

за темою 2.2.9 «Розробка технології багаторічної спортивної підготовки дітей, підлітків і юнаків».

Мета дослідження. Розробити комплексну методику оцінки здібностей боксерів на різних етапах спортивного відбору.

Завдання дослідження. 1 Дослідити структуру спеціальних та психофізіологічних здібностей боксерів на різних етапах багаторічної спортивної підготовки.

2. Визначити взаємозв'язок та інформативну значущість спеціальних та психофізіологічних здібностей у багаторічній структурі здібностей боксерів різного рівня підготовленості.

3. Розробити методику комплексної оцінки здібностей боксерів для системи багатоетапного спортивного відбору.

Наукова новизна. У виконаній дисертаційній роботі вперше спортивні здібності боксерів розглянуто, як складну динамічну систему, структура котрої та інформаційна значущість її компонентів змінюється залежно від рівня підготовленості спортсменів, їхнього віку та етапу спортивної підготовки.

Уперше отримано дані щодо інформативної значущості компонентів спортивних здібностей на попередньому і початковому етапах базової підготовки, на етапі вищих спортивних досягнень.

Визначено роль спеціальних і психофізіологічних параметрів, їхній взаємозв'язок і взаємозалежність у структурі спортивних здібностей боксерів на різних етапах підготовки.

Уперше розроблено методичні основи комплексного вивчення спортивних здібностей боксерів з метою розробки багатоетапного спортивного відбору.

Теоретична і практична значущість. Отримані експериментальні дані можуть бути використані у подальшому удосконаленні теорії та методики спортивного відбору.

Система багатоетапного спортивного відбору боксерів є одним із розділів теорії і методики боксу, науковою і навчальною дисципліною у середніх та вищих навчальних закладах фізичного виховання і спорту.

Для спортивної практики багаторічної підготовки боксерів вищої кваліфікації розроблено методичні вказівки та оціночні таблиці, що дають змогу проводити відбір у секції боксу дитячо-

юнацьких спортивних шкіл, у збірні команди під час підготовки до змагань різного рівня.

Апробація роботи та декларація особистого внеску дисертанта у розробку наукових результатів. Основні положення дисертаційної роботи та її висновки доповідалися на міжнародних та регіональних конференціях і конгресах, семінарах спортивних тренерів з боксу, опубліковано у тезах, статтях і брошурах.

Автором визначені спрямованість наукової роботи, її мета і завдання, методи і організація дослідження.

Особистим внеском є проведені педагогічні експерименти, їх розрахунки та аналіз, написання розділів, висновків і практичних рекомендацій.

Публікації. За результатами проведених досліджень опубліковано дві статті, брошура, тези у матеріалах міжнародних конференцій і конгресів у Києві (1997), Львові (1997), Вінниці (1998).

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота викладена на 187 сторінках, складається із вступу, п'яти розділів, висновків, практичних рекомендацій та додатків. Бібліографічний покажчик містить 199 літературних джерел, цифрові дані представлено у 29 таблицях і проілюстровано 17 рисунками, 10 додатками.

Основні результати досліджень

Теоретичні основи функціонування системи спортивного відбору. Дослідниками визначено ряд методологічних, організаційних і методичних питань, розв'язання котрих є науковою основою розробки багатоетапного спортивного відбору.

На думку В.М. Платонова (1997), К.П. Сахновського (1997) спортивний відбір взаємопов'язаний із завданнями кожного етапу підготовки і диференціюється на первинний, попередній, проміжний, основний та заключний.

Деяко іншого підходу дотримуються М.Я. Набатникова та Н.Н. Минаєва (1982), пропонуючи спортивний відбір розділити на дві стадії — для занять спортом і для участі у відповідальних змаганнях.

Іншу точку зору мають М.С. Бріль (1980), Н.Ж. Булгакова (1986), В.М. Волков і В.П. Філін (1983) та інші дослідники. Немає однозначної думки і в І.П. Дехтярьової, 1985, З.І. Саханова, Б.Л. Фоміченко, 1985 та інших фахівців, які вивчають питання спортивного відбору у боксі.

Проведений аналіз дає змогу вважати, що система багатоступінчастої спортивного відбору має бути диференційованою і відповідати основним завданням етапу спортивної підготовки.

Проблеми щодо здібностей та обдарованості людини, викладені у працях В.А. Крутецького (1973), К.К. Платонова (1972), Б.М. Теплова (1961), дозволяють вважати, що розробка системи багатоступінчастої спортивного відбору має ґрунтуватися на вивченні структури спортивних здібностей, визначенні інформативної значущості її складових на кожному етапі багаторічної спортивної підготовки.

Даний підхід знаходить своє відображення і у дослідженні теорії і методики спортивного відбору, у тому числі й у боксі (В.А. Плахтєнко, Ю.М. Блудов, 1983; Н.В. Родіонов, 1973; М.П. Савчин, В.Н. Остєнов, А.Г. Кочур, 1986 та ін.)

Методологія, методи та організація досліджень. Спортивні здібності розглядаються, як єдине ціле, де якості цілого, його особливості залежать, насамперед, від внутрішньої природи частин, що його утворюють.

Такий підхід дає можливість вивчити спортивну здатність боксерів, як систему з безліччю взаємопов'язаних елементів, а у якості аналізу використати ідеї і принципи системного підходу.

Дослідження спортивних здібностей боксерів, як системи що володіє певною структурою, передбачало застосування таких методів: теоретичний аналіз і узагальнення досвіду практики, педагогічний експеримент, спостереження, анкетування, тестування.

Вивчення компонентів здібностей ґрунтувалося на показниках хронодинамометрії, рефлексометрії, теплінгметрії, психофізіографії, антропометрії. Дані оброблено методами математичної статистики, з використанням кореляційного і факторного аналізу.

Дослідження проводилися у період 1995–1999 рр. і склалися з п'яти етапів.

Педагогічні експерименти проводилися на трьох етапах багаторічної підготовки – початковому, спеціалізованому та на етапі максимальної реалізації індивідуальних здібностей. В експерименті брали участь члени збірних команд спортивних училищ олімпійського резерву і збірних команд України — усього 91 боксер.

Інформаційна значущість компонентів структури спеціальних здібностей боксерів на різних етапах багаторічної підготовки. Вивчення структури спеціальних здібностей боксерів здійснювалося на основі кореляційного і факторного аналізу 18 найбільш значущих параметрів, що визначають рівень спортивної майстерності незалежно від етапу спортивної підготовки.

Для аналізу використані показники достовірних значень високого кореляційного рівня ($r \geq 0,7$).

Взаємозв'язок показників спеціальних здібностей боксерів (рис. 1–2) свідчить про якісні та кількісні зміни у структурі здібностей залежно від етапу підготовки спортсменів.

Так, якщо на етапі попередньої базової підготовки недостатньо чітко проглядається взаємозв'язок блоку одиночних ударів (рис. 1, 1–8) та блоку серії ударів, то на наступних етапах кількість взаємозв'язків збільшується, як у блоках, так і між ними.

Інформаційна значущість показників спеціальних здібностей боксерів змінюється залежно від мети і завдань етапу підготовки, що має відбитися на змісті критеріїв оцінки здібностей під час спортивного відбору. Високий рівень кореляційних зв'язків і підвищення їх кількості у структурі може свідчити про значне збільшення надійності системи, що забезпечує високий рівень спортивної майстерності.

Факторний аналіз свідчить, що на етапі попередньої базової підготовки боксерів 14–15 років структура спеціальних здібностей визначається п'ятьма чинниками (рис. 3), загальний вплив котрих становить 66,2%.

До змісту першого чинника (21,1 %) увійшли показники, що характеризують швидкісно-силові здібності бокового і прямого ударів, до другого (17,0 %) – сила й потужність двох серій

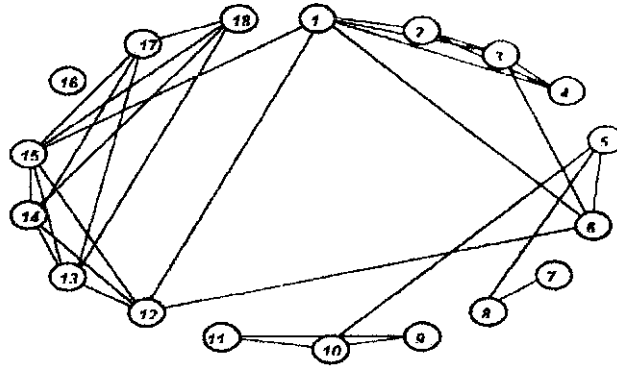

Рис. 1 Взаємозв'язок ($r > 0,7$) показників спеціальних здібностей боксерів 14 – 15 років (етап попередньої базової підготовки).

Умовні позначення:

1 - сила удару (передній) боковий, кг;	10 - друга серія ударів (4 с), раз;
2 - відносна сила удару (передній) боковий, кг;	11 - сума ударів (8 с), раз;
3 - сила удару (передній) прямий, кг;	12 - сила першої серії ударів (4 с), кг;
4 - відносна сила удару (задній) прямий, кг;	13 - сила другої серії ударів (4 с), кг;
5 - сила удару лівою прямий, кг;	14 - сила другої серії ударів (8 с), кг;
6 - сила удару правою прямий, кг;	15 - потужність ударів (8 с), т;
7 - час між ударами правою-лівою, мс;	16 - коефіцієнт вибухової витривалості (КВВ), у.о.;
8 - градієнт ефективності комбінації лівою-правою, у.о.;	17 - індекс вибухової витривалості (ІВВ), у.о.;
9 - перша серія ударів (4 с), раз;	18 - індекс спеціальної працездатності (ІСП), у.о.

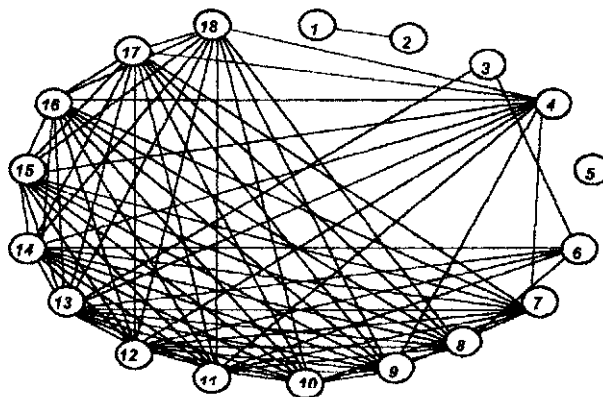

Рис. 2 Взаємозв'язок ($r > 0,7$) показників спеціальних здібностей боксерів 16 – 17 років (етап спеціалізованої базової підготовки). Умовні позначення такі ж самі, як на рис. 1

ударів за 8 с, що відбиває рівень спеціальної працездатності. Третій чинник (13,1 %) свідчить про значущість сили одиночного удару, а четвертий (9,0 %) – про швидко-силово витривалість.

Незначний внесок п'ятого чинника (6,0 %), у сумі загальних впливів свідчить про значущість показників сили комбінації одиночних ударів для боксерів 14–15 років на етапі початкової базової підготовки. На подальших етапах спортивної підготовки боксерів спостерігаються як кількісні, так і якісні зміни у структурі спеціальних здібностей (рис. 4–5).

Результати досліджень свідчать про те, що у процесі багаторічної підготовки відбуваються зміни у структурі спеціальних здібностей боксерів, змінюється взаємозв'язок компонентів та їхня інформаційна значущість.

Формування структури спортивних здібностей боксерів і методика їх оцінки на різних етапах спортивного відбору. Високі результати у змагальній діяльності залежать не тільки від рівня розвитку спеціальних здібностей, але й від психофізіологічних, основу котрих становлять якості нервової системи. Вивчення особливостей функціонування нервової системи боксерів, їх значущість у структурі здібностей на різних етапах підготовки здійснювалося на основі показників рефлексометрії і тепінгметрії. Ці методи дозволяють отримати цифрове значення і графічне зображення у вигляді психофізіограми, інтерпретація котрої здійснювалася за методом О.П. Ільїна (1975, 1981).

Динаміка показників латентного часу рухових реакцій (ЛЧРР) на світло, звук і складної рухової реакції свідчить про достатньо високу працездатність нервової системи боксерів, незалежно від етапу спортивної підготовки.

Покращання значень ЛЧРР, як на світло, так і на звук до шостого показника, що спостерігаються, змінюється у бік зниження тільки на сьомому показникові з подальшим підвищенням і стабілізацією. Отримані дані рефлексометрії дають підставу вважати, що основні параметри нервової системи боксерів достатньо стійкі до екстрених напружень, мають високий рівень працездатності у цих умовах і характеризуються силою і рівноваженістю нервових процесів. Результати тепінгметрії, основою якої є показники максимального темпу рухів, підтверджують дані

Рис. 3 Внесок чинників у структуру спеціальних здібностей боксерів 14-15 років (етап попередньої базової підготовки), %:

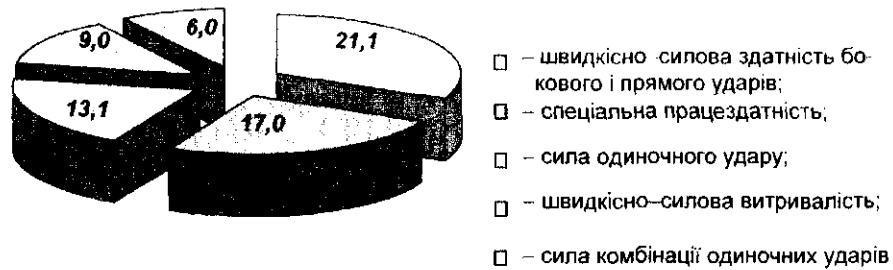

Рис. 4 Внесок різних чинників у структуру спеціальних здібностей боксерів 16-17 років (етап спеціалізованої базової підготовки), %:

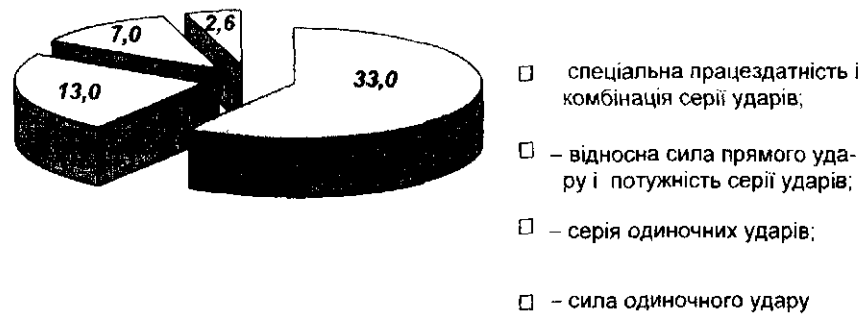
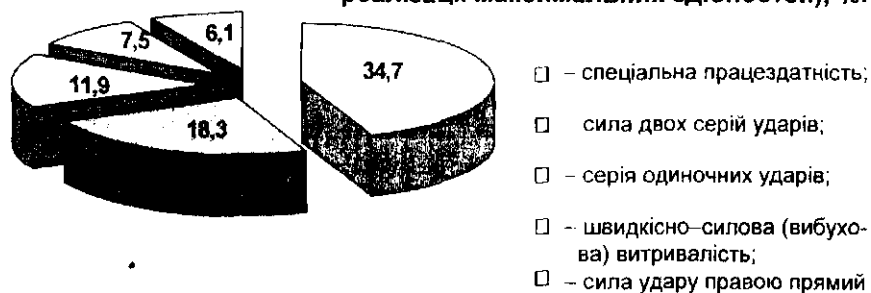

Рис. 5 Внесок різних чинників у структуру спеціальних здібностей боксерів 18-20 років (етап реалізації максимальних здібностей), %:

рефлексометрії.

На етапі попередньої базової підготовки психофізіограма боксерів 14–15 років свідчить про незначну перевагу процесів гальмування після виконання чотирьох тестів (рис. 6).

На етапі спеціалізованої підготовки на психофізіограмі боксерів 16–17 років відмічено покращання показників, що характеризують силу нервової системи та її рухливість (рис. 7).

Найбільш характерний прояв високого ступеня працездатності параметрів нервової системи відмічено на психофізіограмі боксерів 18–20 років, які є членами збірної команди України (рис. 8).

Результати аналізу психофізіограм боксерів на різних етапах підготовки, отримані з застосуванням рефлексометрії і тепінгметрії співпадають і підтверджують, що вивчені групи спортсменів, в основному, відносяться до категорії осіб із сильною, рухливою нервовою системою.

Враховуючи те, що психофізіологічні показники значно впливають на результат змагальної діяльності, було проведено серію педагогічних експериментів, в котрих вивчався взаємозв'язок психофізіологічних і спеціальних здібностей, що у єдності та взаємодії утворюють основну структуру здібностей боксера. Окрім того, вивчено інформаційну значущість двох психофізіологічних методик – рефлексометрії і тепінгметрії.

Кореляційний і факторний аналіз психофізіологічних і спеціальних здібностей свідчать про те, що вони у єдності утворюють загальну структуру, котра складається з трьох-чотирьох чинників, незалежно від етапу підготовки. Загальна сума впливу за показниками рефлексометрії змінюється від 59,2 % до 68,1 %, а за показниками тепінгметрії від 76,4 % до 83,4 %, утворюючи при цьому самостійні чинники. Більш високу інформаційну значущість має метод тепінгметрії порівняно з методом рефлексометрії, що дозволяє рекомендувати його у практику багаторічного спортивного відбору.

Результати досліджень інформаційної значущості параметрів структури спеціальних і загальних здібностей боксерів у взаємозв'язку з психофізіологічними, дають підставу вважати найбільш інформативними такі показники: сила одиночних ударів із різних атакуючих положень; серія ударів і їх потужність.

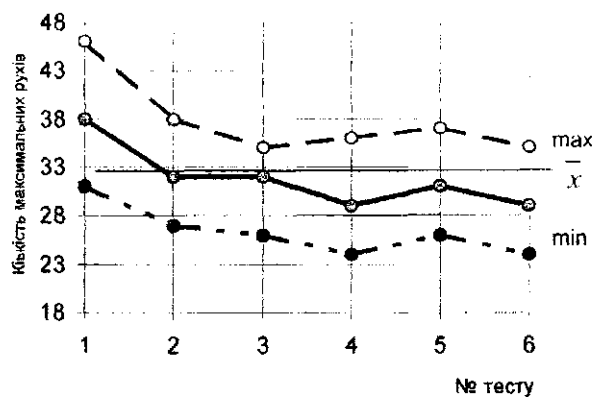

Рис. 6 Динаміка максимальної частоти рухів у боксерів 14 – 15 років (етап попередньої базової підготовки)

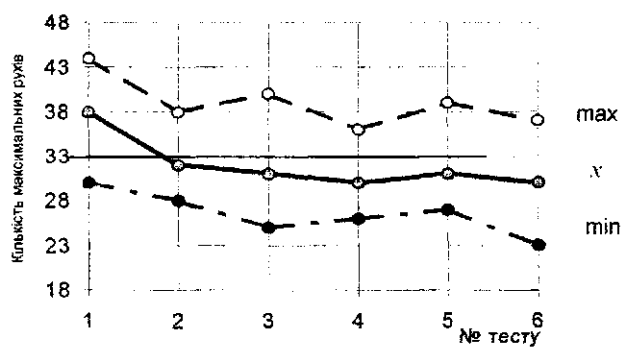

Рис. 7 Динаміка максимальної частоти рухів у боксерів 16 – 17 років (етап спеціалізованої базової підготовки)

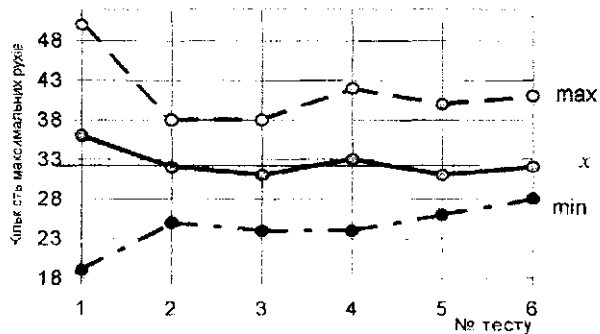

Рис. 8 Динаміка максимальної частоти рухів у боксерів 18 – 20 років (етап максимальної реалізації здібностей)

Окрім цих показників найбільшу інформацію для практики спортивного відбору у боксі несуть індекс та коефіцієнт швидкісно-силової (вибухової) витривалості і спеціальної працездатності.

На основі отриманих даних розроблено диференційовані оціночні таблиці ($X \pm 2\delta$), що дають змогу зробити комплексну оцінку здібностей боксерів на різних етапах багаторічної спортивної підготовки.

Обговорення результатів дослідження. Основним предметом дослідження теорії та методики спортивного відбору слід визнати здібності і обдарованість, основою розвитку котрих є задатки.

Система багаторічного спортивного відбору взаємопов'язана з метою і завданнями етапу, а програма відбору та її зміст ґрунтуються на даних про структуру здібностей спортсменів, інформаційну значущість її компонентів.

Результати дослідження структури спеціальних здібностей боксерів певною мірою узгоджуються з даними З.І. Саханова і Б.Л. Фоміченко (1985), які вивчали це питання з позиції змагальної діяльності боксерів вищої кваліфікації.

Що стосується значення психофізіологічних параметрів, то їхня роль в структурі здібностей боксерів підтверджена серією експериментів з використанням двох методів — рефлексометрії і теплінгметрії. Отже, оцінка стану нервової системи при відборі у боксі, як, напевно, і в інших видах спорту, має бути включена у програму спортивного відбору. Такої ж думки про це Л.В. Волков (1996), В.Н. Плахтійко та Ю.М. Блудов (1973), Н.В. Родіонов (1979) та інші дослідники.

На формування структури здібностей боксерів, незалежно від етапу підготовки, значно впливають 3–4 чинники, основними з яких є психофізіологічний, сила одиночних ударів і серії ударів, спеціальна працездатність і швидкісно-силова (вибухова) витривалість.

Структура здібностей боксерів і її компоненти мають динамічний характер, що змінюється залежно від етапу спортивної підготовки, віку і рівня спортивної майстерності. Змінюється й інформативна значущість чинників і їх складових.

Отримані дані боксерів дозволяють розробити програму оцінки здібностей боксерів для системи багаторічного спортивного відбору.

Проведені дослідження підтвердили точку зору ряду вчених (В.Г. Алабін, 1994; Л.В. Волков, 1991; В.М. Платонов, 1997 та ін.), які вважають за доцільне використовувати при вивченні проблеми здібностей і обдарованості у спорті, як методологічну основу, ідеї, методи і принципи системного підходу.

Висновки

1. У теорії та методиці спортивного відбору відмічено дискусійні та суперечливі точки зору щодо питань методології досліджень проблеми та його об'єкта.

Грунтуючись на даних вітчизняних учених з питань теорії здібностей і теорії спортивного відбору, доцільно визнати основним об'єктом дослідження даної проблеми спортивні здібності та обдарованість, індивідуальний розвиток котрих значною мірою обумовлюють задатки.

Спортивні здібності досліджуються як складна динамічна система, що має свою структуру, оптимальний розвиток котрої досягається за рахунок взаємозв'язків індивідуального біологічного розвитку та педагогічного, тренувального впливу.

2. Розвиток структури спеціальних здібностей боксерів ґрунтується на функціонуванні 4 – 5 основних чинників, кількість котрих залежить від віку спортсменів, етапів багаторічної підготовки, а сила впливу змінюється у межах від 66,2 % до 78,5 %.

Системоутворюючими і найбільш інформативними компонентами структури спеціальних здібностей є параметри, що характеризують силу одиночних ударів і серію ударів, їх суму і потужність, а також індекс швидко-силової (вибухової) витривалості.

3. При формуванні структури спеціальних здібностей спостерігаються кількісні і якісні зміни взаємозв'язків параметрів структури на високому ($r = 0,8-0,9$) і середньому ($r = 0,6-0,7$) кореляційному рівнях.

Зміни характерні для етапу спеціалізованої базової підготовки (16–17 років), тобто періоду збільшення обсягів тренувальних навантажень спеціальної спрямованості. Ці зміни можна пояснити і завершенням етапу статевого дозрівання.

У зв'язку зі змінами інформаційної значущості параметрів структури спеціальних здібностей боксерів, змінюється і зміст програм спортивного відбору на різних етапах підготовки.

4. Одним з основних компонентів спортивних здібностей боксерів є стан нервової системи, дослідження котрої здійснювалося із застосуванням методу рефлексометрії та тепінгметрії.

Проведений аналіз результатів досліджень свідчить про те, що багаторазова дія подразників не змінює рівень і характер динаміки психофізіограми. У боксерів різної спортивної підготовленості процес збудження зберігається у коркових клітинах протягом достатньо тривалого часу.

Динаміка показників рефлексометрії і тепінгметрії свідчить про те, що за характером психофізіограм боксерів, які навчаються на етапах попередньої та спеціалізованої підготовки, а також на етапі реалізації максимальних здібностей, можна віднести до осіб з сильною та рухливою нервовою системою.

5. При дослідженні стану нервової системи встановлено, що показники тепінгметрії, незалежно від етапу спортивної підготовки, мають більш високий внесок чинника у загальну структуру здібностей боксерів.

Результати досліджень та їх аналіз дозволяють включити метод тепінгметрії, що базується на індивідуальних показниках динаміки максимального темпу рухів, у зміст програм оцінки здібностей боксерів на всіх етапах спортивного відбору.

6. На етапі попередньої базової підготовки (14–15 років) спеціальні та психофізіологічні здібності у єдності утворюють структуру загальних здібностей боксерів, що складаються з чотирьох чинників, сума впливу котрих становить 77,4 %.

У першому чиннику (34,3 %) спостерігається комплексне виявлення спеціальних і психофізіологічних здібностей, у другому (16,6 %), третьому (15,7 %) і четвертому (10,8 %) – сила одиночних ударів і серії ударів.

У структурі загальних здібностей боксерів, найбільш інформативними є такі показники: сили удару (переднього) бокового та (заднього) прямого, час між ударами лівою–правою, сила двох серій ударів і їх потужність, індекс швидкісно-силової (вибухової) витривалості.

7. Структура здібностей боксерів 16–17 років, які навчаються на етапі спеціалізованої базової підготовки, складається з чотирьох чинників (80,7 %). Особливість їхнього функціонування обумовлена самостійністю компонентів як спеціальних здібностей (перший чинник – 48,0 %), так і психофізіологічних (другий чинник – 22,2 %).

Третій і четвертий чинники у сумі становлять 10,5 % внеску і містять показники, що характеризують силу одиночних ударів.

До інформативних показників спеціальних здібностей входять: сила удару (правою) прямого, градієнт ефективності комбінацій лівою–правою, сума двох серій ударів, їх сила і потужність, індекс швидкісно-силової (вибухової) витривалості.

8. У боксерів 18–20 років на етапі реалізації максимальних здібностей, структура котрих визначається трьома чинниками, сума впливу яких дорівнює 83,4 %. До першого чинника (56,8 %) включено показники, що характеризують спеціальні здібності, до другого (20,2 %) – психофізіологічні здібності і до третього (6,4 %) – сила одиночних ударів.

Найбільш інформативними є показники сили удару (переднього) бокового, час між ударами лівою–правою, градієнт ефективності комбінації лівою–правою, сума двох серій ударів і їх потужність, індекс спеціальної працездатності.

9. На основі результатів експериментальних досліджень розроблено диференційовану оцінку спеціальних та психофізіологічних здібностей боксерів для відбору на різних етапах спортивної підготовки.

Оцінка здійснюється за найбільш інформативними показниками, що забезпечують високий спортивний результат у процесі спортивної діяльності.

Список робіт, опублікованих за темою дисертації:

Кличко В.В. Бокс: теория и методика спортивного отбора. — Киев, 1999. — 76 с.

Кличко В.В. Формирование структуры специальных способностей боксеров высшей квалификации // Наука в олимпийском спорте. - 1999. - №3. - С. 47 – 52.

Кличко В.В. Особливості фізичної підготовки сучасного боксера // Фізичне виховання в школі. — 1999. - №4. — С. 24 – 27.

Кличко В.В. Теоретичні основи досліджень спортивної обдарованості боксерів на етапі початкової спортивної підготовки // Молода спортивна наука України: Матеріали I Всеукр. конф. аспірантів галузі фізичної культури і спорту. — Львів, ЛДІФК, 1997. — С. 89-91.

Волков Л.В., Кличко В.В. Критерии оценки одаренности детей и юношей на начальном этапе формирования олимпийского резерва // Материалы II междунар. научн. конгр. «Современный олимпийский спорт». — Киев, 1997. — С. 225.

Волков Л.В., Кличко В.В., Кличко В.В. Контроль структуры специальной подготовленности боксеров на разных этапах многолетней тренировки // Материалы II междунар. научн. конгр. «Современный олимпийский спорт». — Киев, 1997. - С. 117.

Кличко В.В. Изучение структуры общей спортивной одаренности детей и подростков // Матеріали III міжнар. наук.-практ. конфер. "Фізична культура, спорт та здоров'я нації". — Київ-Вінниця, 1998. — С. 161-164.

Кличко В.В. Методика визначення здібностей боксерів у системі багатоетапного спортивного відбору. - Рукопис

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з фізичного виховання і спорту за спеціальністю 24.00.01 — Олімпійський і професійний спорт. — Національний університет фізичного виховання і спорту України, Київ, 2000.

Дисертаційна робота присвячена розробці методики визначення здібностей боксерів у системі багатоетапного спортивного відбору. Проведений теоретичний аналіз дав змогу

визначити протиріччя та дискусійні питання щодо методології та теорії багатоетапного спортивного відбору.

При вивченні структури спеціальних здібностей боксерів визначено, що взаємозв'язок її параметрів та інформаційна значущість змінюється залежно від етапу підготовки.

У процесі проведення серії педагогічних та психофізіологічних досліджень визначено, що боксерів, незалежно від етапу спортивної підготовки, відносять до осіб, які мають сильну та рухливу нервову систему.

Спеціальні та психофізіологічні здібності у взаємозв'язку складають єдину структуру, вплив якої на різних етапах підготовки становить 76,4– 83,4 %.

За інформаційними ознаками до змісту програм для спортивного багатоетапного відбору боксерів включено: силу серії ударів і їх потужність. Крім цих показників значну інформацію дають індекс та коефіцієнт швидкісно-силової (вибухової) витривалості і спеціальної працездатності.

Ключові слова: бокс, спортивний відбір, багатоетапний відбір, спортивні здібності, відбір у боксі.

Кличко В.В. Методика определения способностей боксеров в системе многоэтапного спортивного отбора. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата наук по физическому воспитанию и спорту по специальности 24.00.01 – Олимпийский и профессиональный спорт. – Национальный университет физического воспитания и спорта Украины, Киев, 2000.

Диссертационная работа посвящена разработке методики определения способностей боксеров в системе многоэтапного спортивного отбора.

Теоретический анализ позволил выделить противоречивые дискуссионные вопросы, связанные с методологией, разработкой теоретических основ многоэтапной системы спортивного отбора, определением предмета исследования.

При изучении структуры специальных способностей боксеров, в содержание которой входило 18 параметров, установлено, что их взаимосвязь и информационная значимость из-

меняется на всех этапах многолетней подготовки. Структура формируется на основе 4-5 факторов, что зависит от возраста и уровня спортивного мастерства боксеров.

В процессе проведения серии педагогических экспериментов с использованием психофизиологических методик – рефлексометрии и теппингметрии, определено, что боксеры, обучающиеся на этапах предварительной и специализированной базовой подготовки, а также на этапе максимальной реализации способностей, обладают достаточно сильной, подвижной, уравновешенной нервной системой.

Наибольшую информационную значимость несет теппингметрия, основанная на показателях динамики максимального темпа движений.

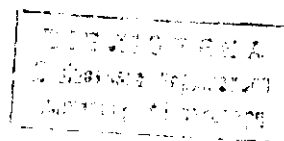
Специальные и психофизиологические способности во взаимосвязи и взаимодействии образуют единую структуру, влияние которой изменяется в пределах 76,4–83,4 %.

Учитывая большой вклад психофизиологических параметров в структуре способностей боксеров, рекомендуется оценку состояния нервной системы боксеров осуществлять на каждом этапе спортивного отбора.

Из показателей, характеризующих специальные способности боксеров, наиболее информативными являются: сила одиночных ударов из различных атакующих положений, серия ударов и их мощность. Наибольшую информацию для практики спортивного отбора в боксе несут индекс, коэффициент скоростно-силовой (взрывной) выносливости и специальной работоспособности.

Структура способностей боксеров характеризуется динамичностью и изменением информационной значимости составляющих ее компонентов, что, в свою очередь, предопределяет содержание программ многоэтапного спортивного отбора. На основании исследований разработаны дифференцированные оценочные таблицы для определения способностей боксеров в системе многоэтапного спортивного отбора.

Результаты исследований внедрены в учебно-тренировочный процесс при отборе боксеров в сборные команды, в учебный процесс высших учебных физкультурных заведений.

Ключевые слова: бокс, спортивный отбор, многоэтапный отбор, спортивные способности, отбор в боксе.

Klichko V.V. Strategy of determination of abilities of boxers in the system multystage atheletic selection. - a Manuscript.

The Thesis for a Competition of Candidate of Science Academic Degree in Physical Education and Sports in speciality 24.00.01 — Olympic & professional sport, — National University of Physical education and sport of Ukraine, Kyiv, 2000.

Klichko V.V. Methods of determining the boxers' capacities within the system of multi-staged sports selection. – Manuscript.

The Dissertation is dedicated to elaboration of the methods for determining the boxers' capacities within the system of multi-staged sports selection.

In the process of investigation of the boxers' structure of special capacities, including 18 parameters, it has been discovered that their interrelation and informative significance change at each stage of long-term preparation. The structure is formed on the basis of 4-5 factors, depending on the age and level of sports skills of the boxers.

A series of pedagogical experiments with utilisation of psychophy-siological methods, – reflexometry and tappingmetry, has allowed to determine that at the stage of initial and specific basic preparation as well as that of maximum realisation of abilities, the nervous system of boxers is sufficiently strong, flexible and well-balanced.

Special and psychophysiological capacities in their interaction and interrelation, form an integral structure the influence of which varies in the range of 76.4% - 83.4%.

Among those indices which characterise special capacities of boxers the most informative are: strength of single punches from different attacking positions, series of punches and their power. The most information for the practice of sports selection in boxing provides the index as well as the ratio of speed-strength (explosive) endurance and special work capacity.

Key words: boxing, sports selection, multi-staged selection, sports capacities, selection in boxing.